let. Futurismen återförs på en prefascistisk filosof som Georges Sorel osv. Konsten speglar tiden, dvs. speglar vad som rör sig på andra områden än konstens eget. Men konsten har också enligt Ruin bidragit till att gestalta tidsläget. "1900-talets konst präglas av ett mörkt och bistert hat mot anden", dess "inventering av det själsliga skumrasket" har hjälpt till att bryta ned "kulturens mödosamt uppförda fästen". Helt enkelt: konsten har berett vägen för "de stora politiska hasardörerna" — fältet "låg öppet för politisk fauvism". (Hitler karaktäriserar emellertid som politisk surrealist.) Fascismen tog den moderna konsten i sin tjänst så länge den kunde verka i nedbrytande syfte; när det gällde att bygga upp hade man inte längre någon användning för den.

För att komma till dylika slutsatser använder Ruin en vidlyftig apparat, han citerar mängder av filosofiska och kvasifilosofiska skrifter, och han genomför sitt resonemang med ett djupsinnigt allvar som kan verka ytterst imponerande till att börja med. Att här diskutera huruvida Ruin har rätt i enskildheterna finns inte utrymme för, och frågan är egentligen ovisentlig. En hel del av vad han säger uppfattar man onekligen som sanningar, men det är oftast truismer som inte hade behövt denna omständliga apparatur för att föras fram. Viktigt är att Ruin med sitt sätt att resonera inte i någon högre grad har lyckats förklara vare sig konsten eller det liv som inte är konst, han har egentligen bara visat att säker och ting hänger ihop, och inte heller detta alltid så övertygande.

Den främsta orsaken till att man inte omfattar det Ruin säger i den här boken med något allvarligare intresse är att man hela tiden har den bestämda känslan att han inte har någon riktig kontakt med det viktigaste materialet, nämligen konsten; en därmed sammanhängande orsak är hans sätt att välja sina illustrationer ur detta material. När Hans Ruin 1923 skrev sin bok "Nutidskonst i psykologisk belysning" presenteradе han en konst (den

Entreprenad
på ventilationsanläggning
för
AB STOCKHOLMSHEM.

A utförande av ventilationsanläggning till 17 st. nybyggnader i Kv. Vasaloppet m. fl. vid Västertorp, anbud tages förseglade anbud, förmedla med påskrift om innehållet, intill den 20 januari 1950 kl. 14 å Stockholms stads fastighetskontors husbyggnadsavdelning, Torsgatan 21, våning 19, varest befintlig dagar kl. 13—14.30 tillhandahålles upplysningar lämnas och erforderliga handlingar tillhandahålles mot deposition av 50:— kronor, vilket belopp återlämnas vid handlingarnas återställande i oskadat skick.

Fri prövningsrätt förbehålles.

Anbudsgivaren är bunden vid lämnat anbud till och med en månad efter anbudsdagens utgång.

Stockholms stads fastighetskontor
Husbyggnadsavdelningen.

För Stockholms stads sjukhusdirektion anfordras härmed anbud till den 16 januari 1950 kl. 12.00 på:

DIVERSE GLAS- OCH PORSLINSARTIKLAR.

Specificerad förteckning upptagande behovet av de olika artiklarna jämte leveransbestämmelser erhålles på Herkulesgatan 20, I, telefon "Sjukhusdirektionen" nr 1 35 och 1 36.

Dederstelser för anbudsgivare införda i "Tidning för leveranser till staten m. m." lända till efterrättelse.

Stockholm i januari 1950.
INTENDENTEN

VERKSTADSLOKAL
i Stockholmstrakten
sökes 150 kvm. med tillgång till vatten och värme. Svar till "Omg. 279 A". Dag. Nyh. Huvudk.

Äldre firma (AB) i Sthlm
till salu. Kr. 50.000 måste disp. Rörelsen giver minst 25.000 netto. Sv. t. "Mycket lättsålt företag. 2056". Dagens Nyheter, Sturegatan.

Av firmor och tillverkare av
URARMBAND
av stål och metall önskas anbud. Svar till "Endast för export", Dagens Nyheter, Sturegatan.

2 OLJEMÅLNINGAR,
format 41 x 33 cm., stugna vid inbrott under nyårshelgen, sign. av Allan Egnell, förest. den ena "2 jaktgrytare i blåtonsskog", den andra "Gatuarbete vid Tegelbacken", samt 1 skrivmaskin, Royal nr N. 1092 721. Tel. 60 84 19 eller Polisen 31.

Provdockan
"Mina Mått"
för hemsömnad. Pris kr. 18:—.
Telefon 48 81 53.

TANDLÄKARE
TANDLÄKARE
Mendel Haskel
hemkommen,
Ringvägen 112, Tel. 43 21 05.

Perón avlägger presidenteden 1946 med guldsmidda ministrar som vittnen.

PERÓN kommer till makten

Av HERBERT TINGSTEN

DEN ATMOSFÄR av diktatur som man känner från politiska studier i Mussolinis Italien och Hitlers Tyskland möter även, om också förtunnad och förmildrad, i Argentina. Den framträder hos de tvekamma och kritiska i en blandning av misstänksamhet, befogad fruktan och skuggrädsla. Vid samtal på en restaurang undviker man politik; då ämnet berörs ser man sig oroligt kring i lokalen och sänker rösten; namnet Perón uttalas inte högt, efter-som de samtalande är vana vid att i det sammanhanget inte använda några vackra ord. Då jag besöker kända motståndare till regimen förklarar de att polisen känner till vårt sammanträffande; med en förening av ängslan och stolthet säger de sig stå under ständig övervakning. Hos regimens anhängare möter en hetsig entusiasm som ständigt tycks redo att möta en befarad utmaning, någon gång också sådana antydningar om inre avståndstagande och taktiska motiv som hör den förljugna anpassningen till. De obligatoriska intervjuerna med reseärer från det avlägsna Sverige ger även besked om stämningen. I de tidningar som står utanför personinnen berör man inte argentinsk politik; då regimens språkrör, Democracia, intervjuar pressas jag däremot att säga några beundrande ord om Perón, och vägran att följa dessa inviter hindrar inte tidningarna att — för vidare befordran till den svenska pressen — påstå att besökaren varit imponerad av den välbiga anslutningen till regimen. Även de obetydligaste anledningar utnyttjas till propaganda. Det gäller att sprida förskönande uppgifter om Argentina utomlands och att sedan inför argentinarna själva presentera dessa uppgifter som ytterväridens syn på saken.

Jämförelsen med fascism och nazism får dock inte fattas som ett likställande. Både i fråga om uppkomst och organisation är Peróns regim mild och tolerant, sedd mot bakgrunden av Hitlers eller Stalins välden. Det finns inga koncentrationsläger, tyska expressionismen) som då var ganska okänd i Sverige liksom en del av de synpunkter han framförde. Ruin tycks inte nämnvärt ha förnyat sin konstuppfattelse sedan dess. En del av vad som skett har han inregistrerat bl. a. med hjälp av en på bristfällig källa som Sigurd Schultz' lilla elementära handbok "Malerkunstens ismer".

Ruin har valt ut konstverken inte med hänsyn till deras kvalitet, utan med hänsyn till deras möjligheter att illustrera hans teser. Han har sett, eller velat se, framför allt det negativa, det som han uppfattat som undergångstämningar. Det kommer då och en flikkt av Spenglerisk anda över framställningen, i vilken det även för övrigt finns ganska mycket av mellankrigstyisk filosofisk och psykologisk spekulation. Ruin har utnyttjat konsten i sitt spekulativa syfte, den får aldrig själv riktigt komma till tals med sitt eget språk. Den har pressats på vissa av sina betydelser, men för allt det positiva, för den balans mellan "ande och instinkt" som Ruin efterlyser, är han eller har han gjort sig okänslig. För Ruin tycks en dekadent surrealism och ett abstrakt maskinkonstgenombrott vara den moderna konstens sista och viktigaste ord. Hade han haft möjlighet att välja på ett annat sätt, skulle han ha kunnat komma till andra resultat, vilket möjligen antyder det från början riskabla i att betrakta konsten som en direkt spegelbild av "tiden" i stället för att se den som en självständig och med andra företeelser eventuellt likvärdig del i en mer omfattande tidsstruktur, vilket är något annat.

TORSTEN BERGMARK

Perón i skjortärmarna och talarpose.

ingen systematisk tortyr. En viss opposition är tillåten och har hela tiden varit tillåten; andra partier än det peronistiska får inom snäva gränser vara verksamma; partiet har inte blivit ett med staten, det finns ingen partimiljö och ingen partipolis. Vad som föreligger är en militärdiktatur, som efter de stora europeiska mönstrens tenderar att omvandlas i ett totalitärt tyranni. Man trampar här inte, som Mussolini för tjugu år sedan sade sig göra, "på frihetsgudinnans multnade lik"; man är i färd med att saka, nästan omärkligt, strypa friheten.

*

UNder de första årtiondena efter sekelskiftet syntes Argentina vara på god väg mot en stabil och någorlunda demokratisk ordning. Den politiska friheten respekterades, presidenterna valdes författningsenligt av folket, undervisningen var mera allmän och effektiv än i någon annan sydamerikansk stat utom Uruguay, maktен övergick successivt från klassen av konservativa godsägare till mera demokratiska riktningar, stödda av medelklassen och de burgna arbetarna. Den bestickning och de påtryckningar vid valen som traditionellt förekom beivrades under president Sáenz-Peña (omkring 1910) genom en ny vallag, som bland annat stadgade om hemlig röstning och rösträtt. Det radikala partiet, till sina allmänna syften närmast motsvarande de liberala partierna i Europa, satt därefter under en följd av år vid makten. Dess ställning försvagades emellertid genom godtyckliga ingrepp i den statliga och kommunala förvaltningen, maktställningens utnyttjande vid ämbetstillsättningar och några avslöjanden om korruption — både de konservativa och de i Buenos Aires starka socialisterna skärpte sin opposition. Den fredliga utvecklingen avbröts genom en militärrevolt år 1930, som gav de konservativa makten. Sedan dess har ett på fria och hederliga val byggt majoritetssystre inte funnits i Argentina.

Det konservativa styret, som varade tretton år, upprätthöll ogenerat i stort sett principerna om politisk frihet ,och obegränsad debatt. Det typiska för detta styre var dirigeringen av valen, i nödfall kompletterad med förfalskning av valresultaten. Ambetsmännen och godsägarna framvang, främst på landsbygden, genom hot och löften röstning på regeringens kandidater, motståndare hindrades med våld att rösta, valnämnderna förvanskade röstsiffrorna. Detta med osannolik precision fungerande system förvarvas än i dag av de konservativa ledarna. "Vi förfalskade valen", yttrar en av partiets främsta ministrar från den tiden, "det är sant, men vi gjorde det i landets intresse. Nu har vi en regim som bättre representerar folkets ekonomiska och väldsamhet, men den är sämre för landet."

Peróndemonstration den 17 oktober.

De konservativa störtades i juni 1943 av en ny militärrevolt, ursprunget till den nu bestående regimen. Varför armén, eller rättare sagt ett antal högre officerare i spetsen för några vid huvudstaden förlagda regementen, denna gång skred till aktion är oklart och omstritt. Man fann stöd i det utbredda folkliga missnöjet — de radikala hälsade till en början omstörtningen med glädje —, men den folkliga inspirationen var säkerligen ej avgörande. Utom tvivel står att många medlemmar av den agerande militärklicken var nationalister som stod i nära förbindelse med italienska och tyska propagandister; med all sannolikhet hyste de, eller hade de åtminstone hyst, planer på att i förbund med segrande axelmakter göra Argentina till Sydamerikas ledande stat. Då maktövertagandet kom just som nazismens stjärna definitivt dalade blev dess konsekvenser likväl främst av inrikespolitisk natur. Efter en kort tid av hänsynslös diktatur började de nya maktha varna att söka folkligt stöd för att förtsatta välde. I detta sammanhang framträdde dåvarande översten Juan Perón som juntans talesman med en agitators välttaglighet och en reklamagents påpasslighet. Efter en rad föga utredda förvecklingar — ny militärkupp februari 1944, Peróns arrestering av militära kamrater den 12 oktober 1945 och hans frigivning fem dagar senare — var Perón obestridd ledare av armé och förvaltning; i februari 1946 uppträdde han i spetsen för det nybildade "arbetarpartiet" som kandidat till presidentposten.

Peróns kampanj före detta val erinrar om en rad historiska uppvisningar i demagogi: Ludvig Napoleon 1848, Boulanger 1888—89, Hitler 1930—32. Till Peróns parti sällade sig missnöjda andrarangspolitiker ur alla läger, från socialistiska fackföreningsmän till konservativa jordägare. Partiet vädjade till alla missnöjda valmän; enligt ett dekret före julen 1945 fick alla anställda och arbetare en gratifikation på en månadslön, och stora löneförhöjningar utlovades efter segern; ett par stora gods expropriérades strax före valen, och på landsbygden talade agitatorerna om att all jord skulle utdelas till arrendatorer och statare om Perón fick makten. Till den sociala linjen knöts nationella och religiösa signaler. Storamerika, och särskilt USA, anklagades för att genom investeringar och ekonomiska påtryckningar förslava det argentinska folket; på samma sätt hade Mussolini och Hitler vunnit röster lo- eller tjugu år tidigare. Då det amerikanska utrikesdepartementet två veckor före valet publicerade en blå bok om Argentinas och särskilt Peróns förbindelser med nazismen fann peronisterna här ett stöd för påståendet om amerikansk inblandning i argentinsk politik. Den katolska kyrkan vanns genom löften om återinförande av konfessionell undervisning i skolorna — även på den punkten tjänade de europeiska diktaturerna till förebild —, och de främsta prelaterna lät i alla kyrkor upplästa ett brev som visserligen inte tog parti f ö r Perón, men väl m o t hans medtävlare. Med propagandan förenades begränsningar i motståndarnas frihet att agitera; möten förbjöds genom förordningar eller upplöstes genom av polisen tolererade ligistuppträden, en mängd godtyckliga häktningar företogs. Själva valet försiggick i lugn och ordning; utan påtryckningar eller förvanskningar. Perón segrade över oppositionens kandidat, en föga betydande radikal partiman, med knapp majoritet, omkring 200.000 röster på bortåt 2,5 miljoner avgivna.

De val som under de följande åren ägt rum har i det hela varit av samma karaktär, och de har inte medfört någon ändring av det politiska läget. Vid valen till deputeradekammaren i mars 1948 fick peronistpartiet 1.409.000 röster mot oppositionens 1.100.000; av de sex oppositionspartierna fick radikalerna 629.000, socialisterna 150.000 (varav 115.000 i huvudstaden) och kommunisterna 83.000 röster. Kammaren består efter valet av 110 peronister, 44 radikaler och 4 medlemmar av andra partier. Senaten, som väljs av provinsrepresentationerna, är alltigenom peronistisk. I december 1948 valdes en konstituerande nationalförsamling för utarbetande av en ny författning; resultatet blev ungefär detsamma som vid valet av deputeradekammare samma år, med den skillnaden att socialisterna förklarade valen i bojkott. Den nya författningen av den 11 mars 1949 — den första sedan 1853 — legaliserar inte diktaturen, utan går i det väsentliga på traditionellt demokratiska linjer.

Därmed är vi framme vid frågan om den argentinska diktaturens struktur, socialas förankring och politiska syften.

(Föregående artiklar i serien var införda den 27, 29 och 31 december.)

INATVANT

"I en lerkruka / två tynande / svartblåa stjälkar / stämde betraktarens / ihåtvända blick i / vi glädje" — det är ett fragment av ett litet poem av John Bohman, och det återfinns i hans diktsamling *Blinda ögon* (Fritzes, 3: 75). Citatet kan ge en föreställning både om arten av Bohmans fria vers och om hans på själens, det inre livets rörelser inriktade laktägelse. Författaren har inget mer utpräglat sinne för yrrlm; hans friа vers ger hellre tiden intryck av ett lite ansträngt stackato; i själva verket kunde hans dikter lika gärna fått prosaiskform uppställning. John Bohman sjunger eljest med dämpade tonfall om själens ärighet och värmlehet. Inte så sväligast kan han erinra om Ivar Conradson, mer hans very här el dennes suggestiva mjukhet.

JOHANNES EDFELT.

Kraftigt snöfall i Sundsvall. Ett helt dygns häftigt snöfall, det första av någon betydelse i vinter i Medelpad och trakterna där omkring, har gjmkat avsevärda rubbningar i trafiken. Till Sundsvall ankommande tåg har varit försenade upp till en timme, och busstrafiken har haft stora besvärligheter. Sundsvalls stad fick på måndagen mobilisera hela sin maskinpark för snöröjning på stadens gator. (TT, Sundsvall.)

FÖRST PÅ 50-TALET
Gunnar Elde:
I FAMN
Kärlekslyrik.
BOKförlaget NYTT

Medicinalstyrelsen till möte om stängningen av Piteås BB

Den situation som uppstått genom att BB-avdelningen vid Piteå länslasarett måst stängas vid årsskiftet har föranlett ett sammanträde med sjukhusdirektionen på tisdagen, varvid medicinalstyrelsen representeras av byråchefen Håkan Rahm. De två sköterskorna vid BB-avdelningen anser att det är omöjligt att assumera med länsarettsläkarna dr Robert Ivarsson och vill inte finna sig i att få höra svordomar och tillmälen. I medicinalstyrelsen föreligger två anmälningar mot dr Ivarsson, den ena gäller ett dödfall som inträffat på BB-avdelningen under hösten.

Den konflikt som blosst upp vid Piteålänsarettet har gamla rötter. Förhållandet mellan dr Ivarsson och personalen på BB-avdelningen resulterade senast i vårss i en inspektion av medicinalstyrelsen och då åstadkoms en avspänning. Dr Ivarsson påstår sig ha upprätt korrekt mot BB-avdelningen efter inspektionen i vårras, men de båda sköterskorna på avdelningen, Fröken Agnes Eyster Aina Bäck och 25-årige Eyster Valborg Vikström, är av en annan mening. Fröken Bäck har arbetat två år på avdelningen, och varit längst i tjänst där av de båda.

— Det är sant att möjligheterna att arbeta under dr Ivarsson blev något bättre efter medicinalstyrelsens ingripande i vårss, men bra har det aldrig varit, säger syster Aina vid ett samtal med Dagens Nyheter. Vi är unga och moderna utbildade sjukskiterskor, och vi vet att det inte finns någon anledning att tåla den behandling som dr Ivarsson bestått oss. Vi har fått ta mot svett för åtgärder som vi vet har varit riktiga och fått höra tillmälen och svordomar. Eftersom vi har lite fordringar på livet, tar vi konsekvenserna och slutar här. Vad som är anledningen till de ivarssonska uppträdande kan jag inte säga, men han tycks över huvud taget ha ett mycket ringa intresse för BB-avdelningen, och det verkar som om han helst skulle vilja slippa komma i beröring med den. Annars har vi trivts utmärkt med vårt arbete. Avdelningen är litet ordnad, och vårt förhållande till den övriga personalen på sjukhuset har varit det allra bästa.

Robert Ivarsson

Dr Ivarsson har förekommit också i andra sammanhang i medicinalstyrelsen. I ett av fallen — i juni 1946 — var han emellertid själv den som gjorde anmälan. Dr Ivarsson begärde då, trots sin ställning som stipendiat, inspektion av länsarettet med anledning av att ett spädt barn avlidit till följd av total andnarmstillslutning, som vårdpersonalen inte märkt. Det visade sig att personalen på BB-avdelningen inte märkt misstänkta tecken och att sjukvårdsbiträden konstruerat feberlistan för barnet.

"Stor arbetsbörda".

En talesman för Piteå stads länstrusen i sjukhuset berättar för Dagens Nyheter att man anser det mycket bekymmersamt att det alltid varit svårt att få underläkare och sjuksystrar till länsarettet, men han nämner samtidigt att dr Ivarsson gjort stora insatser när det gäller att skapa en god sjukvårdsanstalt i Luleå. Dr Ivarssons arbetsbörda har också varit mycket stor och han är känd som en mycket skicklig kirurg. Ofta har han ett mycket vinnande sätt mot patienterna, men ibland klickar det.

När jorden öppnade sig
En ögonvittnesskildring av en av senare tiders största jordbävningar i januari innevarande år
Det Bästa

Klockrike
måste man läsa
Harry Martinson
VÄGEN TILL KLOCKRIKE
60:e tusendet
12: 25, inb. 16: 25
BONNIERS

Den finns hos
PUB
tisdagstips
14:90
välsittande skjortblus av rayonull

Den är enfärgad och finns i blått, gult, senap, blågrått samt rött. Dessutom finns den i svart/vitt pepitamönster. Stol. 40—48. Konstatera själv att det är ett verkligt fördelaktigt pris för den kvalitéten 14:90

Blusar, 3 tr.
Paul U. Bergströms A.B.

Pälskappan
har slagit igenom
och åter blivit ett markant och för våra breddgrader berättigat inslag i modebilden. En bidragande orsak är naturligtvis att den ställer sig så fördelaktig i pris:

T. h.: Den lammskinnsfodrade kappan i strikt modell med raglanärm finns i grått, blått, grönt, brunt eller beige i prislägen ..... 340:—, 350:— och 360:—

T. v.: Chic modell i svart med krage och slag av panofix i samma färg. Den är hamsterfodrad och kostar 450:— D:o utan ärmslag ..... 410:—

Pälsavd., 3 tr.
Paul U. Bergströms A.B.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.